

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (drugi senat)

z dne 19. decembra 2019*

„Predhodno odločanje – Skupna pravila notranjega trga z zemeljskim plinom – Direktiva 2009/73/ES – Člen 41(11) – Reševanje sporov glede obveznosti, ki so naložene operaterju sistema – Časovni učinki odločb organa za poravnavo sporov – Pravna varnost – Legitimno pričakovanje“

V zadevi C-236/18,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija) z odločbo z dne 21. marca 2018, ki je na Sodišče prispela 29. marca 2018, v postopku

GRDF SA

proti

Eni Gas & Power France SA,

Direct énergie,

Commission de régulation de l'énergie,

Procureur général près la cour d'appel de Paris,

SODIŠČE (drugi senat),

v sestavi A. Arabadžiev, predsednik senata, T. von Danwitz in C. Vajda (poročevalec), sodnika,

generalni pravobranilec: E. Tanchev,

sodna tajnica: V. Giacobbo-Peyronnel, administratorica,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 6. marca 2019,

na podlagi stališč, ki so jih predložili:

- za GRDF SA F. Boucard, H. Savoie in D. Théophile, avocats,
- za Eni Gas & Power France SA J. Rousseau in F. Prunet, avocats,
- za Direct énergie F. Molinié, O. Fréget in L. Eskenazi, avocats,
- za francosko vlado S. Horrenberger, D. Colas, A.-L. Desjonquères in C. Mosser, agenti,

* Jezik postopka: francoščina.

– za Evropsko komisijo O. Beynet in Y. G. Marinova, agentki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 22. maja 2019

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES (UL 2009, L 211, str. 94), zlasti člena 41(11) te direktive.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo GRDF SA, ki je operater sistema za distribucijo zemeljskega plina v Franciji, na eni strani ter družbama Eni Gas & Power France SA (v nadaljevanju: Eni Gas) in Direct énergie, ki sta dobavitelja zemeljskega plina, Commission de régulation de l'énergie (regulativna komisija za energetiko, Francija, v nadaljevanju: CRE) in procureur général (generalni državni tožilec) pri Cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu, Francija) na drugi strani v zvezi s pogodbami o prenosu, katerih učinek je, da se na dobavitelje preneseta tveganje neplačila s strani končnih odjemalcev in breme upravljanja s strankami.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2003/55/ES

- 3 Člen 18 Direktive evropskega parlamenta in Sveta 2003/55/ES z dne 26. junija 2003 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 98/30/ES (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 12, zvezek 2, str. 230) je v odstavku 1 določal:

„Države članice poskrbijo, da se za vse upravičene odjemalce, skupaj z dobavnimi podjetji, uvede sistem dostopa tretjih strank do prenosnega in distribucijskega omrežja ter obratov za [utekočinjen zemeljski plin] na podlagi objavljenih tarif, ki se izvaja objektivno in brez pristranskosti med uporabniki omrežja. Države članice zagotovijo, da te tarife ali metodologije za njihov izračun pred začetkom njihove veljavnosti potrdi regulativni organ iz člena 25(1) in da se tarife – in metodologije za njihov izračun, če se potrditev nanaša samo nanje – objavijo pred začetkom njihove veljavnosti.“

- 4 Na podlagi člena 33(1) te direktive so morale države članice najpozneje do 1. julija 2004 sprejeti zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev z navedeno direktivo.

Direktiva 2009/73

- 5 V uvodnih izjavah 4, 6, 25, 30, 32 in 40 Direktive 2009/73 je navedeno:

„(4) Vendar trenutno v Skupnosti obstajajo ovire pri prodaji plina pod enakimi pogoji, brez diskriminacije ali ovir. Predvsem še ni nediskriminatornega dostopa do omrežja in enako učinkovite ravni regulativnega nadzora v vseh državah članicah.“

[...]

(6) Brez dejanskega ločevanja omrežij od dejavnosti proizvodnje in dobave (dejansko ločevanje) nevarnost diskriminacije ne obstaja le pri upravljanju omrežij, temveč tudi pri spodbudah za vertikalno integrirana podjetja, da bi ustrezno vlagala v svoja omrežja.

[...]

(25) Nediskriminatoren dostop do distribucijskega omrežja je odločilnega pomena za dostop do odjemalcev v maloprodaji. Možnosti za diskriminacijo pri dostopu tretjih strani in naložbah so manjše na ravni distribucije kot na ravni prenosa, kjer sta prezasedenost in vpliv interesov v zvezi s proizvodnjo na splošno večja kot na ravni distribucije. Poleg tega je pravno in funkcionalno ločevanje operaterjev distribucijskih sistemov v skladu z Direktivo [2003/55] obvezno šele od 1. julija 2007 in njegove učinke na notranji trg z zemeljskim plinom je treba še oceniti. Jasnejša določitev ter pravilno izvajanje in pozorno spremljanje trenutno veljavnih pravil o pravnem in funkcionalnem ločevanju lahko pripeljeta do dejanskega ločevanja. Da bi ustvarili enake pogoje v maloprodaji, bi bilo treba spremljati dejavnosti operaterjev distribucijskih sistemov in jim tako preprečiti, da bi svojo vertikalno integracijo izkoriščali za konkurenčni položaj na trgu, zlasti v zvezi z gospodinjskimi in malimi negospodinjskimi odjemalci.

[...]

(30) Notranji trg s plinom bo pravilno deloval le, če bodo lahko energetske regulatorji odločali o vseh ustreznih regulativnih vprašanjih in če bodo popolnoma neodvisni od kakršnih koli drugih javnih ali zasebnih interesov. To pa ne preprečuje niti sodnega niti parlamentarnega nadzora v skladu z ustavnim pravom držav članic. [...]

[...]

(32) Nacionalni regulativni organi bi morali imeti možnost določati ali potrditi tarife ali metodologije za njihov izračun na podlagi predloga operaterja prenosnega sistema ali operaterja(-ev) distribucijskega sistema ali operaterja sistema za utekočinjeni zemeljski plin (UZP) ali na podlagi predloga, o katerem se ta/ti operater(-ji) dogovori(-jo) z uporabniki omrežja. Pri izvajanju teh nalog bi morali nacionalni regulativni organi zagotoviti, da bodo tarife za prenos in distribucijo nediskriminatorne in da bodo odražale stroške, ter pri tem upoštevali mejne stroške omrežja, ki se jim je dolgoročno mogoče izogniti z ukrepi na področju uravnavanja povpraševanja.

[...]

(40) Zaradi zanesljivosti oskrbe bi bilo treba spremljati ravnotežje med ponudbo in povpraševanjem v posamezni državi članici, spremljanju pa naj bi sledilo poročilo o razmerah na ravni Skupnosti, pri tem pa bi bilo treba upoštevati zmožljivost medsebojnih povezav med območji. Takšno spremljanje bi bilo treba izvesti dovolj zgodaj, da bi omogočilo sprejetje ustreznih ukrepov, če bi bila zanesljivost oskrbe ogrožena. Izgradnja in vzdrževanje potrebne omrežne infrastrukture, vključno z zmožljivostmi medsebojnih povezav, bi morala prispevati k zagotavljanju nemotene oskrbe s plinom.“

6 V členu 1(1) te direktive je njen predmet opredeljen tako:

„Ta direktiva določa skupna pravila za prenos, distribucijo, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina. Določa pravila glede organizacije in delovanja sektorja zemeljskega plina, dostop do trga, merila in postopke, ki se uporabljajo pri izdaji dovoljenj za prenos, distribucijo, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina in obratovanje sistemov.“

7 Člen 32 navedene direktive, naslovljen „Dostop tretjih strani do sistema“, v odstavku 1 določa:

„Države članice poskrbijo, da se za vse upravičene odjemalce, skupaj z dobavnimi podjetji, uvede sistem dostopa tretjih strank do prenosnega in distribucijskega sistema ter sistema za UZP na podlagi objavljenih tarif, ki se izvaja objektivno in nediskriminatorno med uporabniki sistema. Države članice zagotovijo, da te tarife ali metodologije za njihov izračun pred začetkom njihove veljavnosti v skladu s členom 41 potrdi regulativni organ iz člena 39(1) in da se te tarife – in metodologije za njihov izračun, če se potrditev nanaša samo nanje – objavijo pred začetkom njihove veljavnosti.“

8 Člen 40 te direktive, naslovljen „Splošni cilji regulativnega organa“, določa:

„Pri opravljanju regulativnih nalog, določenih v tej direktivi, regulativni organ v okviru svojih nalog in pooblastil, opredeljenih v členu 41, ter po potrebi v tesnem posvetovanju z drugimi ustreznimi nacionalnimi organi, tudi z organi, pristojnimi za konkurenco, in brez poseganja v njihove pristojnosti sprejme vse razumne ukrepe za doseganje naslednjih ciljev:

(a) spodbujanje konkurenčnega, varnega in okoljsko trajnostnega notranjega trga z zemeljskim plinom v Skupnosti ter učinkovito odpiranje trga za vse odjemalce in dobavitelje v Skupnosti, in sicer v tesnem sodelovanju z Agencijo, regulativnimi organi drugih držav članic in Komisijo, in zagotavljanje ustreznih pogojev za učinkovito in zanesljivo delovanje plinskih omrežij ob upoštevanju dolgoročnih ciljev;

[...]

(d) na stroškovno najučinkovitejši način pomagati doseči razvoj varnih, zanesljivih in učinkovitih nediskriminatornih sistemov, usmerjenih k potrošniku, in spodbujati zadostnost sistema ter, v skladu s splošnimi cilji energetske politike, spodbujati energetske učinkovitost in vključevanje proizvodnje plina v manjšem in večjem merilu iz obnovljivih virov energije ter porazdeljene proizvodnje v prenosna in distribucijska omrežja;

[...]“

9 Člen 41 Direktive 2009/73, naslovljen „Naloge in pooblastila regulativnega organa“, določa:

„1. Regulativni organ ima naslednje naloge:

(a) v skladu s preglednimi merili določati ali potrjevati tarife za prenos ali distribucijo ali njihove metodologije;

(b) zagotavljati, da operaterji prenosnih in distribucijskih sistemov – po potrebi tudi lastniki sistema – ter podjetja plinskega gospodarstva izpolnjujejo obveznosti, ki jim jih nalagata ta direktiva in druga zadevna zakonodaja Skupnosti, vključno s čezmejnimi zadevami;

[...]

4. Države članice zagotovijo, da se regulativni organi pooblastijo za učinkovito in hitro izvajanje nalog iz odstavkov 1, 3 in 6. V ta namen ima[jo] regulativni organi vsaj naslednja pooblastila:

(a) izdaja zavezujoče odločbe podjetjem plinskega gospodarstva;

[...]

6. Regulativni organi so pristojni za to, da določijo ali potrdijo vsaj metodologije za izračun ali določitev naslednjih pogojev dovolj zgodaj pred začetkom njihove veljavnosti:

- (a) priključitev in dostop do nacionalnih omrežij, vključno s tarifami za prenos in distribucijo, ter pogoji in tarifami za dostop do naprav za UZP. Te tarife ali metodologije morajo omogočati potrebne naložbe v omrežja in naprave za UZP, tako da se zagotovi pozitivno poslovanje omrežja in naprav za UZP;

[...]

10. Regulativni organi so pristojni za to, da od operaterjev prenosnih, skladiščnih sistemov, sistemov za UPZ in distribucijskih sistemov po potrebi zahtevajo, da spremenijo pogoje, vključno s tarifami ali metodologijami iz tega člena, da zagotovijo njihovo sorazmernost in nediskriminatorno uporabo. [...]

11. Stranka, ki se želi pritožiti zoper operaterja prenosnega, skladiščnega sistema, sistema za UZP ali distribucijskega sistema v zvezi z njegovimi obveznostmi po tej direktivi, lahko pošlje pritožbo regulativnemu organu, ki v vlogi organa za poravnavo sporov v dveh mesecih po prejemu pritožbe sprejme svojo odločitev. [...]

[...]“

Direktiva 2009/72/ES

- 10 Direktiva 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES (UL 2009, L 211, str. 55) v členu 37(11) določa, da „[s]tranka, ki se želi pritožiti zoper operaterja prenosnih ali distribucijskih sistemov glede obveznosti operaterja iz te direktive, lahko pošlje pritožbo regulativnemu organu, ki v vlogi organov za poravnavo sporov v dveh mesecih po prejemu pritožbe sprejme svojo odločitev“.

Francosko pravo

- 11 Člen L. 134-20 code de l'énergie (energetski zakonik) v različici, ki se je uporabljala v času dejanskega stanja v postopku v glavni stvari, v drugem in tretjem odstavku določa:

„Odločba odbora [za reševanje sporov in sankcije], ki je lahko dopolnjena z denarnimi kaznimi, je obrazložena ter opredeljuje tehnične in finančne pogoje v zvezi z rešitvijo spora, pod katerimi sta po potrebi zagotovljena dostop do omrežij, gradenj in naprav, navedenih v členu L. 134-19, ali njihova uporaba.

Če je to potrebno za rešitev spora, lahko odbor objektivno, pregledno, nediskriminatorno in sorazmerno določi pogoje dostopa do navedenih omrežij, gradenj in naprav ali pogoje njihove uporabe.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 12 Družbi Poweo in Direct énergie, ki dobavljata zemeljski plin, sta 21. junija 2005 oziroma 21. novembra 2008 z družbo GRDF, ki je operater distribucijskega sistema zemeljskega plina v Franciji, sklenili pogodbi o prenosu zemeljskega plina po sistemu za distribucijo zemeljskega plina (v nadaljevanju: zadevni pogodbi). Družbi Poweo in Direct énergie sta pozneje postali družba Poweo-Direct énergie, nato pa družba Direct énergie.

- 13 Zadevni pogodbi sta vsebovali klavzulo o posredovanju, na podlagi katere sta morala dobavitelja v okviru tako imenovanih „enotnih“ pogodb s končnim odjemalcem, to je pogodb, ki združujejo vidike dobave in distribucije plina, končnim odjemalcem zagotavljati storitve posredovanja za račun družbe GRDF, ne da bi se lahko pogajala o ceni ali pogojih za opravljanje teh storitev. Iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, je razvidno, da sta morala dobavitelja od končnih odjemalcev pobirati zneske, ki so jih ti dolgovali na podlagi tarife za distribucijo, ki jo je opravljala družba GRDF, in ji jih nato nakazati. Vendar naj bi morala dobavitelja te zneske nakazati, tudi če jih končni odjemalec ni plačal. Tako naj bi družba GRDF s klavzulo o posredovanju prenesla tveganje neplačila na družbo Direct énergie.
- 14 Družba Direct énergie je 22. julija 2013 začela postopek pri Comité de règlement des différends et des sanctions (odbor za reševanje sporov in sankcije), ustanovljenem pri komisiji CRE (v nadaljevanju: Cordis), ker je menila, da je bila klavzula o posredovanju v nasprotju z veljavno nacionalno ureditvijo. Predlagala je, naj odbor Cordis na eni strani družbi GRDF naloži, naj svoje pogodbe uskladi z ureditvijo, ki se uporablja v energetskega sektorju, in na drugi strani določi tarifo za storitve posredovanja, ki jih dobavitelj opravlja za račun operaterja sistema v okviru enotne pogodbe, sklenjene s končnim odjemalcem. Odbor Cordis je med postopkom zaslišal družbo Eni Gas, ki prav tako dobavlja zemeljski plin.
- 15 Odbor Cordis je menil, da je bila klavzula o posredovanju v nasprotju z veljavno nacionalno ureditvijo, zato je z odločbo z dne 19. septembra 2014 družbi GRDF naložil, naj družbi Direct énergie posreduje „aneks k [zadevnima pogodbama], s katerim bo vzpostavljen takšen pogodbeni položaj, kot bi moral biti, če bi bili ti pogodbi že na začetku v skladu z veljavno ureditvijo“. Odbor Cordis je poleg tega pojasnil, da njegova pristojnost brez poseganja v pravila o zastaranju, ki veljajo na tem področju, zajema celotno obdobje, na katero se nanaša spor, ki mu je bil predložen, ne glede na to, kdaj je spor med strankama nastal.
- 16 Družbe GRDF, Direct énergie in Eni Gas so vsaka vložile tožbo zoper to odločbo pri cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu, Francija).
- 17 Cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu) je s sodbo z dne 2. junija 2016 v bistvu potrdilo odločbo odbora Cordis. Družbi GRDF je naložilo, naj predlaga aneks k zadevnima pogodbama, v katerem bo določeno, da se za klavzulo o posredovanju šteje, da ni nikoli obstajala. Navedeno sodišče je poleg tega družbi GRDF naložilo, naj družbi Direct énergie plača pravično in sorazmerno nadomestilo glede na stroške, ki se jim je izognila v zvezi s storitvami posredovanja, ki jih je družba Direct énergie zagotavljala njenim strankam, od dneva podpisa navedenih pogodb.
- 18 Družba GRDF je zoper to sodbo vložila pritožbo pri Cour de cassation (kasacijsko sodišče, Francija), ki je predložitveno sodišče. Družba GRDF je med očitki glede sodbe, ki jo je izdalo cour d'appel de Paris (pritožbeno sodišče v Parizu), navedla razlog, da pravo Unije v bistvu nasprotuje retroaktivnosti odločbe odbora Cordis, in sicer za obdobje pred nastankom spora.
- 19 Predložitveno sodišče s sklicevanjem na sodbo z dne 13. marca 2008, Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening in drugi (od C-383/06 do C-385/06, EU:C:2008:165, točka 55), opozarja, da je Sodišče potrdilo načelo pravne varnosti in priznalo, da ima lahko prednost pred učinkovitostjo prava Unije.
- 20 Cour de cassation (kasacijsko sodišče) je v teh okoliščinah prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba Direktivo 2009/73 [...] in zlasti njen člen 41(11) razlagati tako, da se z njima zahteva, da je regulativni organ, ki rešuje spor, pristojen za sprejetje odločbe, ki se uporablja za celotno obdobje spora, o katerem odloča, ne glede na datum nastanka spora med strankami, pri čemer se ta organ z odločbo, ki učinkuje med celotnim trajanjem pogodbenega obdobja, odzove na neskladnost pogodbe z določbami Direktive?“

Pristojnost Sodišča

- 21 Družba GRDF je na obravnavi pred Sodiščem trdila, da se ta spor nanaša na storitev, ki jo dobavitelj zemeljskega plina opravlja v korist operaterja distribucijskega sistema, in da ta storitev ne spada na področje uporabe Direktive 2009/73. S to direktivo naj bi bile urejene zgolj storitve operaterja distribucijskega sistema zemeljskega plina v korist dobaviteljev.
- 22 Te trditve ni mogoče sprejeti.
- 23 Direktiva 2009/73 v skladu s svojim členom 1 določa skupna pravila za prenos, distribucijo, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina. Določa pravila glede organizacije in delovanja sektorja zemeljskega plina, dostop do trga, merila in postopke, ki se uporabljajo pri izdaji dovoljenj za prenos, distribucijo, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina in obratovanje sistemov.
- 24 Člen 32(1) Direktive 2009/73 določa, da države članice poskrbijo, da se za vse upravičene odjemalce, skupaj z dobavnimi podjetji, uvede sistem dostopa tretjih strank do distribucijskega sistema. Ta sistem, ki temelji na objavljenih tarifah, je treba izvajati objektivno in brez diskriminacije med uporabniki sistema. V ta namen člen 41(1)(a) in (b) te direktive regulativnemu organu nalaga, da v skladu s preglednimi merili določa ali potrjuje tarife za distribucijo ali njihove metodologije in da zagotavlja, da operaterji distribucijskih sistemov izpolnjujejo obveznosti na podlagi navedene direktive. Na podlagi člena 41(10) te direktive je regulativni organ pristojen, da od operaterjev sistema zahteva, da po potrebi spremenijo pogoje za priključitev in dostop do sistema ter tarife. Poleg tega lahko v skladu s členom 41(11) Direktive 2009/73 stranka, ki se želi pritožiti zoper operaterja distribucijskega sistema v zvezi z njegovimi obveznostmi po tej direktivi, pošlje pritožbo regulativnemu organu, ki v vlogi organa za poravnavo sporov (v nadaljevanju: organ za poravnavo sporov) v dveh mesecih po prejemu pritožbe sprejme svojo odločitev.
- 25 Iz predložitvene odločbe pa je razvidno, da se je spor pred odborom Cordis med družbama Direct énergie, dobaviteljem zemeljskega plina, in GRDF, ki je operater distribucijskega sistema tega energetskega vira v Franciji, v bistvu nanašal na obveznost, ki jo je družba GRDF naložila družbi Direct énergie kot pogoj za dostop do francoskega distribucijskega sistema, in sicer, da nosi tveganje neplačila zneskov, ki so jih morali plačati končni odjemalci na podlagi tarife za distribucijo zemeljskega plina. Predlog za sprejetje predhodne odločbe temelji na predpostavki, da ta praksa ni združljiva z določbami Direktive 2009/73. Ta spor torej spada na področje uporabe Direktive 2009/73.
- 26 Na podlagi navedenega je treba ugotoviti, da je Sodišče pristojno, da odgovori na vprašanje za predhodno odločanje.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 27 V uvodu je treba navesti, da se v predlogu za sprejetje predhodne odločbe izhaja iz predpostavke, da pogodbeni praksa operaterja distribucijskega sistema, s katero se dobavitelju plina kot pogoj za dostop do nacionalnega distribucijskega sistema naloži obveznost nošenja tveganja neplačila zneskov, ki jih dolgujejo končni odjemalci na podlagi tarife za distribucijo zemeljskega plina, ni v skladu z določbami Direktive 2009/73. Ker se ta predpostavka pred Sodiščem ni izpodbijala, preučitev postavljenega vprašanja temelji na navedeni predpostavki.
- 28 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba Direktivo 2009/73 razlagati tako, da nasprotuje temu, da se učinki odločbe organa za poravnavo sporov iz člena 41(11) te direktive raztezajo na položaj strank v sporu, ki mu je predložen, kot je med tema strankama obstajal pred nastankom tega spora, zlasti s tem, da se v zvezi s pogodbo o prenosu zemeljskega plina eni od strank navedenega spora naloži, naj to pogodbo uskladi s pravom Unije za celotno pogodbeno obdobje.

- 29 Opozoriti je treba, da lahko na podlagi člena 41(11) Direktive 2009/73 vsaka stranka, ki se želi pritožiti zoper operaterja sistema za distribucijo zemeljskega plina v zvezi z njegovimi obveznostmi po tej direktivi, pošlje pritožbo regulativnemu organu, ki v vlogi organa za poravnavo sporov v dveh mesecih po prejemu pritožbe sprejme svojo odločitev.
- 30 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča iz zahtev po enotni uporabi prava Unije in načela enakosti izhaja, da je treba besedilo določbe prava Unije, ki za določitev svojega pomena in obsega ne napotuje izrecno na pravo držav članic, običajno v vsej Uniji razlagati avtonomno in enotno, pri tem pa se ne sme upoštevati le besedilo te določbe, ampak tudi njeno sobesedilo in cilji, ki se uresničujejo z zadevno ureditvijo (sodba z dne 23. maja 2019, WB, C-658/17, EU:C:2019:444, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 31 Kot pravilno ugotavlja predložitveno sodišče, v člena 41(11) Direktive 2009/73 ni natančno določeno, kakšni so časovni učinki odločb, ki jih sprejme organ za poravnavo sporov, in zlasti, ali imajo lahko te odločbe učinke v obdobju pred nastankom spora.
- 32 Glede sobesedila te določbe je treba opozoriti, da je s členom 41(1)(b) Direktive 2009/73 regulativnemu organu določena naloga zagotavljanja, da operaterji distribucijskih sistemov izpolnjujejo obveznosti, ki jim jih nalaga ta direktiva. Med obveznostmi operaterja sistema je zlasti obveznost, ki izhaja iz člena 32(1) navedene direktive, da se sistem dostopa tretjih strank do distribucijskih sistemov izvaja objektivno in brez diskriminacije med uporabniki sistema.
- 33 Da bi lahko ti regulativni organi izpolnjevali to nalogo, države članice v skladu s členom 41(10) Direktive 2009/73 zagotovijo, da imajo ti organi potrebne pristojnosti, med drugim pristojnost za sprejemanje zavezujočih odločitev v razmerju do podjetij plinskega gospodarstva, zato da bi ta podjetja po potrebi spremenila pogoje za priključitev in dostop do sistema, vključno zlasti s tarifami, za zagotovitev njihove sorazmernosti in nediskriminatorne uporabe.
- 34 Cilj Direktive 2009/73 je vzpostavitev notranjega trga z zemeljskim plinom, ki je popolnoma in dejansko odprt in konkurenčen ter na katerem lahko vsi odjemalci svobodno izbirajo dobavitelje, vsi dobavitelji pa lahko svobodno dobavljajo proizvode svojim odjemalcem (glej v tem smislu sodbo z dne 7. septembra 2016, ANODE, C-121/15, EU:C:2016:637, točka 26). S to direktivo se za to, kot je razvidno iz njenega člena 1, določajo skupna pravila za prenos, distribucijo, dobavo in skladiščenje zemeljskega plina (glej v tem smislu sklep z dne 14. maja 2019, Acea Energia in drugi, od C-406/17 do C-408/17 in C-417/17, neobjavljen, EU:C:2019:404, točka 54). V uvodnih izjavah 4, 6, 25 in 40 navedene direktive je v zvezi s tem izražena volja zakonodajalca Unije, da se zagotovi nediskriminatoren dostop do sistemov za distribucijo plina (glej v tem smislu sodbo z dne 22. oktobra 2013, Essent in drugi, od C-105/12 do C-107/12, EU:C:2013:677, točka 65).
- 35 V zvezi s tem je treba najprej zavrnilo trditev družbe GRDF, da so odločitve organa za poravnavo sporov upravne odločbe, ki ne morejo imeti učinkov v obdobju pred nastankom spora med strankama. Takšna razlaga bi bila v nasprotju s cilji Direktive 2009/73 in bi škodila njenemu polnemu učinku. Enako kot Evropska komisija v pisnem stališču je treba opozoriti na ustaljeno sodno prakso Sodišča, v skladu s katero obveznost zagotoviti polni učinek prava Unije, zlasti z odpravo posledic kršitve prava Unije, velja za nacionalna sodišča in za vse organe zadevne države članice, tudi upravne, v okviru njihovih pristojnosti (glej v tem smislu sodbe z dne 12. junija 1990, Nemčija/Komisija, C-8/88, EU:C:1990:241, točka 13; z dne 7. januarja 2004, Wells, C-201/02, EU:C:2004:12, točka 64, in z dne 4. decembra 2018, Minister for Justice and Equality in Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, točki 38 in 39).

- 36 Dalje, člen 41(11) Direktive 2009/73 res določa, da mora organ za poravnavo sporov sprejeti odločitev v dveh mesecih po prejemu pritožbe. Vendar v nasprotju s tem, kar trdi družba GRDF v pisnem stališču, to ne pomeni, da ta organ ne more sprejeti odločb, katerih učinki se raztezajo na obdobje pred nastankom spora med strankama. Procesni roki namreč nikakor ne vplivajo na morebitno določitev časovnih učinkov odločb organa za poravnavo sporov.
- 37 Nazadnje, glede vpliva dejstva, da sta bili v obravnavanem primeru zadevni pogodbi sklenjeni pred začetkom veljavnosti Direktive 2009/73, je treba opozoriti, da se s to direktivo ne ustvarja nova ureditev, temveč gre za neposredno nadaljevanje Direktive 2003/55, ki jo je Direktiva 2009/73 razveljavila in nadomestila. Tako se z zadnjenavedeno direktivo uresničujejo isti cilji kot z Direktivo 2003/55 in se z njo ne spreminja vsebina materialnopravnih določb te direktive, zlasti tistih, ki se nanašajo na dostop do distribucijskega sistema ter so vsebovane v členu 18 Direktive 2003/55 in členu 32 Direktive 2009/73 (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2015, Komisija/Moravia Gas Storage, C-596/13 P, EU:C:2015:203, točka 37).
- 38 V obravnavanem primeru je iz predložitvenega sklepa razvidno, da sta bili zadevni pogodbi sklenjeni v letih 2005 in 2008, to je po 1. juliju 2004, ko so morale države članice na podlagi člena 33(1) Direktive 2003/55 začeti izvajati to direktivo.
- 39 Iz zgoraj navedenega izhaja, da se učinki odločb organa za poravnavo sporov iz člena 41(11) te direktive nanašajo tudi na položaj strank v sporu, ki mu je predložen, kot je med njima obstajal pred nastankom tega spora. Ta določba tako ne nasprotuje odločbi, s katero se eni od strank navedenega spora naloži, da pogodbo o prenosu uskladi s pravom Unije za celotno pogodbeno obdobje.
- 40 Te razlage člena 41(11) Direktive 2009/73 ni mogoče izpodbiti niti z načelom pravne varnosti niti z načelom varstva legitimnih pričakovanj, na kateri se sklicuje družba GRDF.
- 41 Kadar države članice sprejmejo ukrepe, s katerimi izvajajo pravo Unije, morajo spoštovati splošna načela tega prava (sodba z dne 7. avgusta 2018, Ministru kabinets, C-120/17, EU:C:2018:638, točka 48 in navedena sodna praksa).
- 42 Opozoriti je treba, da se z načelom pravne varnosti zahteva, da so na eni strani pravna pravila jasna in natančna ter da je na drugi strani njihova uporaba za pravne subjekte predvidljiva (glej v tem smislu sodbo z dne 11. septembra 2019, Călin, C-676/17, EU:C:2019:700, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 43 V zvezi s tem je Sodišče sicer rabsodilo, prvič, da lahko izjemoma in na podlagi nujnih razlogov pravne varnosti odobri začasni odlog učinka izrinjenja, ki ga ima pravilo prava Unije v razmerju do nacionalnega prava, ki je v nasprotju z njim, in drugič, da se lahko nacionalnemu sodišču pod pogoji, ki jih lahko postavi le Sodišče, izjemoma dovoli, da uporabi nacionalno določbo, ki ga pooblašča, da ohrani nekatere učinke nacionalnega akta, ki je bil razglašen za ničnega, iz nujnih razlogov, povezanih z varstvom okolja in zanesljivostjo oskrbe z električno energijo zadevne države članice (glej v tem smislu sodbo z dne 29. julija 2019, Inter-Environnement Wallonie in Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, točke od 177 do 179).
- 44 Vendar je treba – tudi ob predpostavki, da je treba trditve družbe GRDF razumeti tako, da vsebujejo takšen predlog – že v uvodu izključiti možnost predložitvenega sodišča, da časovno omeji učinke razglasitve ničnosti akta nacionalnega prava, ki je v nasprotju s pravom Unije. Predložitveno sodišče namreč ni navedlo konkretnih elementov, s katerimi bi bilo mogoče dokazati posebna tveganja v zvezi s pravno negotovostjo, ki bi izhajala iz okoliščine, da se učinki odločbe odbora Cordis na podlagi člena 41(11) Direktive 2009/73 raztezajo na položaj strank v sporu, o katerem ta odbor odloča, ki je med strankama obstajal pred nastankom tega spora (glej po analogiji sodbo z dne 27. junija 2019, Belgisch Syndicaat van Chiropraxie in drugi, C-597/17, EU:C:2019:544, točka 59 in navedena sodna praksa).

- 45 Nazadnje, družba GRDF se sklicuje na načelo varstva legitimnih pričakovanj v smislu, da so v obravnavanem primeru gospodarski subjekti lahko legitimno zaupali v zakonitost pogodb o prenosu, ki temelji na tem, da so pogajanja o teh pogodbah potekala pod okriljem in nadzorom komisije CRE na podlagi člena 41(6)(a) Direktive 2009/73.
- 46 V zvezi s tem je treba poudariti, da ima vsak pravni subjekt, pri katerem je nacionalni upravni organ s tem, da mu je dal natančna zagotovila, vzbudil upravičena pričakovanja, pravico sklicevati se na načelo varstva legitimnih pričakovanj (sodba z dne 7. avgusta 2018, Ministru kabinets, C-120/17, EU:C:2018:638, točka 50 in navedena sodna praksa).
- 47 Zato je treba preveriti, ali so dejanja zadevnega upravnega organa pri zadevnem pravnem subjektu vzbudila razumna pričakovanja, in če je tako, ugotoviti, ali so ta legitimna (sodba z dne 7. avgusta 2018, Ministru kabinets, C-120/17, EU:C:2018:638, točka 51 in navedena sodna praksa).
- 48 V obravnavanem primeru pa družba GRDF, čeprav trdi, da se je o zadevnih pogodbah pogajalo pod okriljem in nadzorom komisije CRE, ni navedla natančnih zagotovil tega nacionalnega organa glede skladnosti klavzule o posredovanju iz postopka v glavni stvari.
- 49 Poleg tega se zdi, da iz predložitvene odločbe in pisnega stališča, ki ga je predložila družba Eni Gas, izhaja, da je odbor Cordis, ki je tudi organ za poravnavo sporov na področju električne energije iz člena 37(11) Direktive 2009/72, od leta 2008 dalje sprejel odločbe v sektorju električne energije, ki so primerljive s to, ki se obravnava v postopku v glavni stvari in ki se nanaša na sektor zemeljskega plina. Tako se zdi – kar mora preveriti predložitveno sodišče – da je odbor Cordis odločil, da Direktiva 2009/72 nasprotuje pogodbenemu pogoju, s katerim operater distribucijskega sistema električne energije prenese tveganje neplačanih zneskov v zvezi s tarifo distribucije električne energije na dobavitelje električne energije. V zvezi s tem je treba ugotoviti, da se z direktivama 2009/72 in 2009/73 uresničujeta isti cilji, med katerimi je zlasti ta, da se zagotovi nediskriminatoren dostop do distribucijskih sistemov električne energije ali plina (glej v tem smislu sodbo z dne 22. oktobra 2013, Essent in drugi, od C-105/12 do C-107/12, EU:C:2013:677, točka 65).
- 50 Poleg tega se v skladu s sodno prakso Sodišča na načelo varstva legitimnih pričakovanj ni mogoče sklicevati v zvezi z natančno določbo besedila prava Unije in ravnanje nacionalnega organa, pristojnega za izvajanje prava Unije, ki je s tem pravom v nasprotju, pri gospodarskem subjektu ne more ustvariti legitimnih pričakovanj, da bo upravičen do obravnavanja, ki je v nasprotju s pravom Unije (sodba z dne 7. avgusta 2018, Ministru kabinets, C-120/17, EU:C:2018:638, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 51 V teh okoliščinah se zdi – kar mora preveriti predložitveno sodišče – da dejanja regulativnega organa, in sicer odobritev pogojev distribucije, vključno s tarifami, v skladu s členom 41(6)(a) Direktive 2009/73, pri družbi GRDF niso mogla ustvariti legitimnega pričakovanja, da je klavzula o posredovanju v skladu z načelom nediskriminatornega dostopa do distribucijskega sistema, ki je določeno s to direktivo.
- 52 Na podlagi zgornjih preudarkov je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo 2009/73 razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da se učinki odločbe organa za poravnavo sporov iz člena 41(11) te direktive raztezajo na položaj strank v sporu, ki mu je predložen, kot je med tema strankama obstajal pred nastankom tega spora, zlasti s tem, da se v zvezi s pogodbo o prenosu zemeljskega plina eni od strank navedenega spora naloži, naj to pogodbo uskladi s pravom Unije za celotno pogodbeno obdobje.

Stroški

- 53 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (drugi senat) razsodilo:

Direktivo 2009/73/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z zemeljskim plinom in o razveljavitvi Direktive 2003/55/ES je treba razlagati tako, da ne nasprotuje temu, da se učinki odločbe regulativnega organa, ki deluje kot organ za poravnavo sporov iz člena 41(11) te direktive, raztezajo na položaj strank v sporu, ki mu je predložen, kot je med tema strankama obstajal pred nastankom tega spora, zlasti s tem, da se v zvezi s pogodbo o prenosu zemeljskega plina eni od strank navedenega spora naloži, naj to pogodbo uskladi s pravom Unije za celotno pogodbeno obdobje.

Podpisi